

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Johan Skytte poliitikauuringute instituut

Oskar Ilves
AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE JA HIINA RAHVAVABARIIGI KAUBANDUSSUHETE
HALVENEMISE MÕJU EUROOPA LIIDU KAUBANDUSPOLIITIKALE

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Raul Toomla, PhD

Tartu 2026

Autorsuse deklaratsioon

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite seisukohad, ning kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Töö sõnade arv: 8620

Oskar Ilves, 18.05.2026

Annotatsioon

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vaheliste kaubandussuhete halvenemise mõju Euroopa Liidu kaubanduspoliitikale. Täpsem uurimisküsimuseks on see, kas ja kuidas on Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine mõjutanud Euroopa Liidu proteksionistlikut käitumist Hiina Rahvavabariigiga kaubandussuhtes.

Uurimistöö jaoks valitud ajavahemikus, 2021-2025, vaadeldakse Euroopa Liidu kaubanduspoliitikas proteksionismiga seotud näitajaid, nimelt kaubandussekkumisi, ning nende põhjal mõõdetakse Hiina Rahvavabariiki mõjutavas Euroopa Liidu proteksionismi olemuses muutusi ajal, mil Hiina ja USA kaubandussuhted olid muutumas.

Abstract

The aim of this bachelor's work is to study the impact that the deteriorating trade relations between The People's Republic of China and the United States of America has had on the trade policy of the European Union. The more specific research question in this instance is whether or not and how the European Union's trade policy turned more protectionist in regards to the People's Republic of China during deteriorating trade relations between the United States of America and the People's Republic of China.

In the selected time period of 2011-2025, protectionist elements in the European Union's trade policy will be examined, namely trade interventions, in order to ascertain whether or not the deteriorating trade relations between the United States of America and the People's Republic of China during this period affected protectionism in regards to the People's Republic of China in the European Union's trade policy.

Sisukord

Sisukord.....	4
Joonised.....	5
Sissejuhatus.....	6
1. Teoreetiline raamistik.....	8
1.1. Proteksionism & kaubandustõkked.....	8
1.2. Euroopa Liit rahvusvahelises kaubanduses.....	10
1.2.1. Euroopa Liidu siseturg.....	10
1.2.2. Euroopa Liidu tolliliit.....	11
1.2.3. Euroopa Liidu ühine kaubanduspoliitika.....	11
1.3. 2011-2025 Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelised kaubandussuhted.....	12
1.3.1. Obama administratsiooni pööre aasia poole.....	12
1.3.2. Esimene Trumpi administratsioon ja Hiina Rahvavabariik.....	12
1.3.3. Bideni administratsioon ja Hiina Rahvavabariik.....	13
1.3.4. Teine Trumpi administratsioon ja Hiina Rahvavabariik.....	14
1.3.5. Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete ajajoon aastatel 2011–2025.....	14
1.4. Euroopa Liit kui Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahelise kaubanduse ümberkorraldamise keskus.....	15
1.5. Euroopa Liit & globaalne proteksionism.....	16
2. Metoodika.....	19
3. Empiiriline osa.....	21
3.1. Kaubandustõkete tüübid.....	21
3.1.1. Mittetariifsed meetmed.....	21
3.1.2. Muud sekkumisviisid.....	24
3.2. Proteksionism Euroopa Liidus Hiina Rahvavabariigi suhtes.....	25
3.2.1. Kaubandussekkumiste kronoloogia.....	27
3.2.2. Kaubandussekkumiste mõju.....	28
3.2.3. Kaubandussekkumiste rühmitus.....	29
3.2.4. Andmed kokkuvõtvalt.....	32
4. Järeldused.....	36
4.1. Kas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi suhete halvenemine paneb Euroopa Liitu Hiina Rahvavabariigi suhtes proteksionistlikumat poliitikat rakendama?.....	36
4.2. Kuidas mõjutab Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi suhete halvenemine proteksionistlikku poliitika sisu, mida Euroopa Liit Hiina Rahvavabariigi suhtes rakendab?.....	37
5. Kokkuvõte.....	38
Kasutatud kirjandus.....	41

Joonised

Joonis 1: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavad kaubandussekumised 2011-2025

.....26

Joonis 2: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavate kaubandussekumiste mõju 2011-2025

.....27

Joonis 3: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavad kahjulikud kaubandussekumised 2011-2025

.....29

Joonis 4: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavad liberaliseerivad kaubandussekumised 2011-2025

.....30

Sissejuhatus

Euroopa Liit on koos Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikidega üks suurimaid osalejaid rahvusvahelises kaubanduses, moodustades 2021. aastal ligikaudu 15% maailma ekspordist ja 14% maailma impordist (European Parliament, 2018). Ameerika Ühendriigite ja Hiina Rahvavabariigi vahelised suhted on olnud pikka aega pingestumas, mille tulemusena oleme näinud viimase aastakümne jooksul nende kahe suurriikide vaheliste kaubandus pingete kasvu, mis on ka kohati puhkenud täiemahulisteks kaubandussõdadeks.

Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vaheliste kaubandussuhete halvenemise ajalugu ulatub tagasi Obama administratsiooni 2011. aasta strateegilise pöörde aasia poole (De Castro, 2013: 332). Siiski on olnud perioode, mil kaubandussuhete halvenemine on märkimisväärselt kiirenenud, näiteks 2025. aasta veebruaris alanud Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahel puhkenud kaubandussõda.

Nähes et Euroopa Liit mängib olulist ja suurt rolli rahvusvahelises kaubanduses, ning on ka suur kaubanduspartner nii Ameerika Ühendriikidele kui ka Hiina Rahvavabariigile, on põhjust eeldada, et nende kahe suurriigi rivaalitsemine tooks muutusi ka Euroopa Liidu kaubavahetuses ja kaubandussuhetes nende kahe riigiga.

Sellest asjaolust tulenevalt on käesoleva bakalaureusetöö eesmärk uurida, kuidas mõjutab Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine Euroopa Liidu kaubanduspoliitikat. Töö kitsamaks uurimisküsimuseks on aga see, kas ja kuidas on Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine mõjutanud Euroopa Liidu protektsionistlikut käitumist Hiina Rahvavabariigiga nende kahe vahelistes kaubandussuhetes. Nagu käesoleva bakalaureusetöö teoreetilise raamistiku osas ka esitatakse, on eeldus, et Euroopa Liit võtab tõepoolest Hiina Rahvavabariigi suhtes protektsionistlikuma hoiaku, kui Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhted halvenevad. Kuna Euroopa Liit on rahvusvahelises kaubanduses suur osaleja, on teadmised, mis täiendavad meie arusaama Euroopa Liidu kaubanduskäitumisest, üliolulised, kuna need võimaldavad meil Euroopa Liidu edaspidist kaubanduskäitumist paremini ennustada. Sellisena käsitleb järgnev bakalaureusetöö olulist teemat, mis on seotud suurriikide ja kaubandusblokkide vahelise rahvusvahelise kaubandusega, uurides seoseid kaubanduse ümbersuunamise ja protektsionismi vahel.

Sellele uurimisküsimusele vastuse leidmiseks luuakse esmalt teoreetiline raamistik, eesmärgiga anda teoreetiline alus ülejäänud bakalaureusetööle.

Esiteks tutvustatakse protektsionismi ja kaubandustõkete konsepti, määratledes, kuidas neid termineid ülejäänud uuringus kasutatakse. Lisaks tutvustatakse ka tariifsete ja mittetariifsete kaubandustõkete olemust. Tuuakse esile ka näiteid Euroopa Liidu poolt kehtestatud protektsionismist.

Siis tutvustatakse Euroopa Liidu rolli kui oma liikmesriikide kaubanduspoliitika kujundajana. Selleks tutvustatakse mitmeid Euroopa Liidu majandusega seotud olulisi ideid, nimelt siseturgu, tolliliitu ja ühtset kaubanduspoliitikat. Selles osas näidatakse, kuidas Euroopa Liit käitub rahvusvahelise kaubanduse puhul sarnaselt traditsioonilise riigiga, ning seda Kuidas Euroopa Liidul on ka traditsioonilise riigiga sarnased huvid rahvusvahelises kaubanduses.

Seejärel tutvustatakse täpsemalt seda, kuidas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelised kaubandussuhted on üle aja muutunud. Selleks koostatakse Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi suhteid kirjeldav sündmuste ajajoon, mis algab 2011. aastal ja kestab kuni 2025. aastani. 2011–2025 ajakava jagatakse neljaks eraldi segmendiks, millest igaühel on oma mõju Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelistele kaubandussuhetele.

Siis tutvustatakse Euroopa Liidu rolli kui Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahelise kaubanduse ümberkorraldamise keskust. See osa näitab, kuidas Euroopa Liidust on nüüd saanud Hiina Rahvavabariigist pärit ekspordi sihtmärk pärast seda, kui Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahelised kaubandussuhted on halvenenud.

Lõpuks uurib teoreetilise raamistiku viimane osa seda, milline võiks olla Euroopa Liidu oodatav reaktsioon Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemisele. Näidatakse, et Euroopa Liidu oodatav reaktsioon oleks rakendada Hiina Rahvavabariigist pärit ekspordi suurenemise korral tõenäoliselt protektsionistlikumat poliitikat Hiina Rahvavabariigi suhtes.

Selle bakalaureusetöö empiiriline osa koosneb kahest osast. Esimeses osas tutvustatakse protektsionismi näitajaid, mida uuringus kasutatakse. Need koosnevad 18 Global Trade Alert andmebaasis määratletud kaubandussekkumiste rühmast, mida riigid kasutavad rahvusvahelise kaubanduse kontrollimiseks enda ja välisturgude vahel. Siis näidatakse, kuidas Euroopa Liit on neid kaubandussekkumisi kasutanud enda ja Hiina Rahvavabariigi vahelise kaubanduse mõjutamiseks ajavahemikul 2011–2025.

Lõpuks, järelduste osas kasutatakse kogutud andmeid järelduste tegemiseks selle kohta, kuidas Euroopa Liit on aastatel 2011–2025 muutnud oma protektsionistlikke hoiakuid Hiina Rahvavabariigi suhtes ning kas neid muutusi saab seostada Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete halvenemisega. Selgub, et Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide halvenevate kaubandussuhete ning Euroopa Liidu protektsionistliku hoiaku olemuse vahel Hiina Rahvavabariigi suhtes on tõepoolest seos. Selgub, et mida rohkem halvenevad Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi suhted, seda rohkem tegutseb Euroopa Liit Hiina Rahvavabariigi suhtes protektsionistlikult. Lisaks selgub, et Euroopa Liit kasutab Hiina Rahvavabariigi suhtes protektsionismi elluviimiseks peamiselt toetusi Euroopa Liidus tegutsevatele ettevõtetele ja tööstusharudele.

1. Teoreetiline raamistik

1.1. Protektsionism & kaubandustõkked

Protektsionism on poliitika, mille eesmärk on piirata rahvusvahelist kaubandust vastuvõtva riigi ja teiste riikide vahel (Fouda, 2012: 351). Protektsionistlikke meetmeid võetakse mitmesugustel põhjustel, millest üks levinumaid on kodumaise tööstuse kaitsmine välismaise tööstuse eest (Fouda, 2012: 351). Protektsionistliku poliitika elluviimiseks peab riik võtma meetmeid. Selleks on palju erinevaid meetmeid, mille abil riik saab piirata kaubandust enda ja välisriikide vahel. Kõige ilmsemad neist on rahvusvaheliselt turult saabuvatele imporditoodetele kehtestatud tariifid. Need tariifid on maks väljastpoolt riiki saabuvatele kaupadele ja nende eesmärk on tõsta selle kauba hinda siseturul (Quickonomics, n.d.).

Kuna aga rahvusvahelises kaubanduses on tariifid muutunud üha liberaalsemaks ja populaarsust kaotanud, on riigid suures osas sellistest meetmetest loobunud (Leonardi & Meschi, 2026: 188). Seetõttu on mittetariifsete kaubandustõkete kasutamine muutunud palju tavalisemaks (Leonardi & Meschi, 2026: 188). Põhimõtteliselt hõlmavad mittetariifsed kaubandustõkked kõiki poliitikaga seotud kaubanduskulusid, mis tekivad tootmismomendist kuni toote tarbijani jõudmiseni, välja arvatud tariifid (Leonardi & Meschi, 2026: 188). Need mittetariifsed meetmed võivad olla näiteks dumpinguvastased meetmed, kaubandusega seotud investeerimismeetmed ja riigihanked (Dhingra et al., 2023: 142).

Sobiv näide proteksionismist oleks see, kuidas Euroopa Liit on reageerinud Hiina Rahvavabariigis toodetud elektriautode massilisele sissevoolule Euroopa Liitu. Autotööstus on pikka aega olnud Euroopa Liidus väga oluline tööstusharu, andes tööd ligikaudu 13,8 miljonile eurooplasele ja moodustades 6,1% Euroopa Liidu kogutööhõivest (Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, n.d.). Lisaks moodustab autotööstus ligikaudu 7% Euroopa Liidu SKPst (Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, n.d.). See tööstusharu seisab aga silmitsi suurte raskustega Hiina Rahvavabariigi autotööstuse, eriti elektriautode tugeva konkurentsi tõttu (O'Carroll, 2026). Hiina Rahvavabariigist pärit elektriautode müük on Euroopa Liidus tohutult kasvanud. 2025. aasta esimese kolme kuuga müüdi Euroopa Liidus Hiina Rahvavabariigist elektriautosid umbes 11 miljardi euro väärtuses, samas kui 2026. aasta samal perioodil müüdi umbes 20,6 miljardi euro väärtuses elektriautosid, mis on peaaegu kahekordistunud võrreldes eelmise aastaga (O'Carroll, 2026). Vastuseks on Euroopa Liit võtnud proteksionismile vastava poliitika, et piirata Hiina Rahvavabariigi elektriautode voogu Euroopa Liidu turule. Neist tähelepanuväärseim on 35% tariif, mis kehtestati kõigile Hiina Rahvavabariigist pärit elektriautodele (O'Carroll, 2026). Antud juhul on näiteks dumpinguvastane meede, mida kasutatakse proteksionistliku poliitika osana, mille eesmärk on kaitsta Euroopa Liidu autotööstust välismaise konkurentsi eest, antud juhul Hiina Rahvavabariigist pärit konkurentsi eest.

Teine näide oleks Euroopa Liidu plaanid poliitika '*Buy European*' kohta. See poliitika näeks ette Euroopa ettevõtete eelistamist välismaistele konkurentidele teatud valdkondades ja tööstusharudes, mida peetakse Euroopa Liidu jaoks strateegiliseks (Rankin, 2026). Kuigi poliitika üksikasju pole veel avalikustatud, näib, et antud juhul võiksime näha Euroopa Liitu kasutamas mittetariifseid kaubandustõkkeid proteksionistliku poliitika rakendamiseks, antud juhul strateegiliste tööstusharude kaitsmiseks väliskonkurentsi eest. Euroopa ettevõtete eelistamisele ja toetamisele suunatud poliitika annaks neile omakorda turul eelise välismaiste konkurentide ees, pannes välismaise konkurentsi ebasoodsasse olukorda. Seega, hoolimata tariifide puudumisest, on rahvusvaheline kaubandus endiselt piiratud, mis teeb sellest näite proteksionistlikust poliitikast, mis kasutab mittetariifseid kaubandustõkkeid.

1.2. Euroopa Liit rahvusvahelises kaubanduses

Euroopa Liit on poliitiline ja majanduslik liit, mis koosneb 27 peamiselt Euroopas asuvast liikmesriigist. Liidu poliitiline aspekt koosneb erinevatest institutsioonidest, mis ühiselt juhivad Euroopa Liitu erinevate poliitiliste eesmärkide poole, näiteks uute seaduste vastuvõtmine ja välispoliitiliste seisukohtade võtmine.

Euroopa Liidu majanduslik aspekt, mis on selle osa peamine huvivaldkond, koosneb mitmesugustest ideedest, institutsioonidest ja poliitikatest. Euroopa Liidu rollist rahvusvahelises kaubanduses arusaamise jaoks on aga kõige olulisemad kontseptsioonid Euroopa Liidu siseturg, Euroopa Liidu tolliliit ja Euroopa Liidu ühine kaubanduspoliitika.

1.2.1. Euroopa Liidu siseturg

Leping, millega luuakse Euroopa Liidu siseturg, on *Treaty on the Functioning of the European Union* (TFEU). Lepingu eesmärk on luua Euroopa Liidu liikmesriikide ühisturg ja ühtlustada järk-järgult nende majanduspoliitikat, et ühendada nende riiklikud turud ühtseks turuks, mis toimiks nagu siseriiklik turg (Banard, 2013: 3). Sel eesmärgil annab leping Euroopa Liidule hulga pädevusi, sätestab hulga sätteid siseturu toimimise kohta, keelates samal ajal Euroopa Liidu liikmesriikidel teatud meetmete võtmise (Banard, 2013: 3).

Üks Euroopa siseturu põhiprintsiipe on nelja vabaduse idee. Need neli vabadust hõlmavad kaupade vaba liikumist, inimeste vaba liikumist, kapitali vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust (Banard, 2013: 4). Kaupade vaba liikumine tähendab, et mitmesugused kaubad saavad liikuda üle Euroopa Liidu liikmesriikide piiride ilma igasuguste tõkete, näiteks tollimaksude või koguseliste piiranguteta (Banard, 2013: 4). Isikute vaba liikumine võimaldab Euroopa Liidu kodanikul vabalt liikuda, töötada ja elada mis tahes Euroopa Liidu liikmesriigis (Banard, 2013: 4). Kapitali vaba liikumine tagab, et kapital saab vabalt liikuda Euroopa Liidu liikmesriikide vahel ning Euroopa Liidu liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel ilma ebamõistlike piiranguteta (Banard, 2013: 5). Lõpuks tagab teenuste osutamise vabadus, et üksustel on vabadus osutada ja saada teenuseid üle Euroopa Liidu liikmesriikide piiride ilma ebamõistlike piiranguteta (Banard, 2013: 4).

Neid nelja vabadust kasutatakse seejärel poliitikakujundamise alusena, rakendades mitmesuguseid poliitikaid, seadusi ja standardeid, et need neli vabadust ellu viia. Selle protsessi kulminatsiooniks on Euroopa siseturg, mis tagab kaupade, teenuste, inimeste ja

kapitali vaba liikumise kogu Euroopa Liidus minimaalsete piirangutega, et luua ühine siseturg kogu Euroopa Liidu liikmesriikide vahel.

1.2.2. Euroopa Liidu tolliliit

Eelmainitud neli vabadust loovad aluse siseturu toimimisele Euroopa Liidu piires, kuid ainuüksi see teeks Euroopa Liidu alast vabakaubanduspiirkonna. Tolliliiduks teeb selle *Common Customs Tariff* (CCT) olemasolu (Nugent, 2017: 347). CCT eesmärk on veelgi edendada Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist vabakaubandust, ümbritsedes neid ühiste kaubandustõketega, nii et kõiki kaupu, mis sisenevad Euroopa Liitu väljastpoolt Euroopa Liitu, tariifidetakse ja töödeldakse täpselt samamoodi, olenemata sellest, millisest Euroopa Liidu liikmesriigist need sisenevad (Nugent, 2017: 347).

See tagab, et ühelgi Euroopa Liidu liikmesriigil ei ole eelist teise ees odavamate kaupade ja toorainete kättesaadavuse kaudu ning samuti ei saa nad kasu nende kaupade ja tooraine edasimüügist ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriikidele (Nugent, 2017: 347).

1.2.3. Euroopa Liidu ühine kaubanduspoliitika

Euroopa Liidu tolliliidu toimimine eeldab aga ka seda, et ükski Euroopa Liidu liikmesriik ei tegutseks viisil, mis viiks nende kaubandustõkete kohaldamise teiste Euroopa Liidu liikmesriikide omaga sünkroonist välja. Sel eesmärgil on Euroopa Liidul olemas *Common Commercial Policy* (CCP). CCP on poliitika, mille kohaselt Euroopa Liidu liikmesriigid loobuvad kontrollist oma individuaalse väliskaubanduspoliitika üle ja delegeerivad selle volituse Euroopa Liidule endale (Nugent, 2017: 347). Seejärel otsustavad Euroopa Liidu liikmesriigid ühiselt väliskaubanduse küsimuste üle Euroopa Liidu tasandil (Nugent, 2017: 347). See hõlmab selliseid küsimusi nagu väliskaubandustõkete kehtestamine ja kohandamine, tolli- ja kaubanduslepingute üle läbirääkimiste pidamine Euroopa Liitu mittekuuluvate riikidega ning meetmete võtmine kaubandustõkete kehtestamiseks teatud kaupade või riikide suhtes, kui Euroopa Liit kahtlustab vastasriiki ebaausate kaubandustavade kasutamises (Nugent, 2017: 387).

1.3. 2011-2025 Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelised kaubandussuhted

1.3.1. Obama administratsiooni pööre aasia poole

2011. aasta novembris teatas Obama administratsioon, et pöörab tähelepanu Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnale. See tähendas järkjärgulist sekkumise vähendamist sellistes kohtades nagu Iraak ja Afganistan ning Ameerika Ühendriikide kohaloleku suurendamist Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas (De Castro, 2013: 332). Selle sammu võttis ette Ameerika Ühendriikide tollane juhtkond, et tasakaalustada Hiina Rahvavabariigi kasvavat mõju piirkonnas (De Castro, 2013: 332). Obama presidendiajal tõstatati mitmeid Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete küsimusi, näiteks intellektuaalomandi õigused, kübervargused ja Hiina Rahvavabariigi suutmatust liituda WTO riigihankelepinguga (Larus & Hargis, 2019: 8-14). Vaatamata neile arengutele ei mõjutanud see kahe riigi vahelist kaubandust Obama kahe administratsiooni ajal tõsiselt ning riikidel olid jätkuvalt tugevad kaubandussuhted (Larus & Hargis, 2019: 8). Lisaks tuli esile, et Ameerika Ühendriigid leevendasid aastatel 2013–2016 isegi oma majanduslikku hoiakut Hiina Rahvavabariigi suhtes (VanGrasstek, 2021: 14).

1.3.2. Esimene Trumpi administratsioon ja Hiina Rahvavabariik

Oma 2016. aasta presidendikampaania ajal reklaamis Donald John Trump oma poliitikat kui "Ameerika ennekõike" poliitikat (Kubo, 2019: 59). See hõlmas palju isolatsionistlikuma poliitika kehtestamist kui tema eelkäijad ja ka majandusliku proteksionismi omaksvõtmist (Kubo, 2019: 59). Tõepoolest, pärast presidendiks saamist hakkas Donald John Trump võtma proteksionistlikumaid meetmeid, näiteks 2018. aastal kehtestatud terase- ja alumiiniumitariif (Kubo, 2019: 59). See kulmineerus kahe riigi vahelise kaubandussõja algusega 2018. aastal, mis algas siis, kui Ameerika Ühendriigid kehtestasid Hiina Rahvavabariigist pärit kaupadele märkimisväärsed tariifid (Parmuk & Schoen, 2019). Trumpi administratsioon ajas Hiina Rahvavabariigi suhtes poliitikat, mis oli korruga nii kaubanduse kui ka julgeolekuküsimuste suhtes karm (Kubo, 2019: 62). Siiski oli tähelepanuväärne, et Ameerika Ühendriigid ei

pööranud sel ajal Hiina Rahvavabariigi inimõiguste küsimustele kuigu palju tähelepanu. Seega on võimalik Trumpi administratsiooni Hiina Rahvavabariigiga seotud poliitika üldist tooni positsioneerida kui karmi julgeoleku- ja kaubandusküsimustes, kus puudub tugev huvi inimõiguste küsimuste vastu.

1.3.3. Bideni administratsioon ja Hiina Rahvavabariik

Joe Bideni ametiaeg Ameerika Ühendriikide 46. presidendina algas tema ametisseastumisega 20. jaanuaril 2021, võttes presidendi rolli üle eelmiselt ametisolevalt Donald John Trumpilt. Bideni ametiaeg Ameerika Ühendriikide presidendina tõi kaasa muutuse riigi majanduslikus hoiakus Hiina Rahvavabariigi suhtes, kuigi kurss jäi suures osas samaks (Khalil & Wakil, 2025: 214). Biden ei muutnud suures osas Ameerika Ühendriikide protektsionistlikku majanduspoliitikat, vaid vähendas lihtsalt protektsionistliku poliitika otsustamise ja rakendamise intensiivsust (Khalil & Wakil, 2025: 214). Paljud Trumpi administratsiooni ajal alustatud protektsionistlikud majanduspoliitika meetmed jäid suures osas kehtima ka järgneva Bideni administratsiooni ajal, sealhulgas sellised poliitikad nagu Trumpi alumiiniumi- ja terasetariifid (Khalil & Wakil, 2025: 214).

Bideni administratsioon jätkas poliitikat, mille eesmärk oli vähendada Ameerika Ühendriikide majanduslikku sõltuvust Hiina Rahvavabariigist, kuid see poliitika leidis Bideni administratsiooni ajal parema tasakaalu ka Ameerika Ühendriikide majanduslike huvidega (Khalil & Wakil, 2025: 214). Kuna Bidenil oli presidendiks saamise ajaks olnud pikk poliitikakarjäär, olles aastatel 2009–2017 olnud Ameerika Ühendriikide 47. asepresident, tõi ta endaga kaasa oluliselt traditsioonilisema lähenemise Ameerika Ühendriikide suurstrateegiale võrreldes tollaegse eelmise presidendi Donald John Trumpiga. (Khalil & Wakil, 2025: 214). Kokkuvõttes viis see Ameerika Ühendriikide palju ettevaatlikuma ja vähem konfrontatiivse lähenemisviisini, mis keskendub rohkem Hiina Rahvavabariigist majandusliku sõltuvuse järkjärgulisele eraldamisele, liitlastega tihedamate ja tugevamate majandussuhete loomisele ning sammude astumisele Ameerika Ühendriikide tehnoloogilise edumaa säilitamiseks Hiina Rahvavabariigi ees (Khalil & Wakil, 2025: 218) (Yuan, 2025: 8).

1.3.4. Teine Trumpi administratsioon ja Hiina Rahvavabariik

Donald John Trump asus 20. jaanuaril 2025 Joe Bidenilt presidendiametisse, alustades oma teist ametiaega Ameerika Ühendriikide presidendina. Pärast ametisseastumist võttis Trump kiiresti samme, et kehtestada Ameerika Ühendriikidesse saabuvatele kaupadele olulised ja ajalooliselt kõrged tollimaksumäärad osana oma uuest tariifidele keskendunud kaubandusstrateegiast. Kuigi Ameerika Ühendriigid astusid juba eelnevalt selle uue agressiivse kaubanduspoliitika suunas mõned esialgsed sammud, oli tegu, mis selle tõeliselt kinnistas, 2. aprillil *Liberation Day* tariifide väljakuulutamine. Nende *Liberation Day* tariifide osana sätiti kõigile Hiina Rahvavabariigist Ameerika Ühendriikidesse saabuvatele kaupadele lisaks 34%-ne tariifimäär. Hiina Rahvavabariik sätistas seejärel Ameerika Ühendriikidest saabuvatele kaupadele samaväärse tariifimäära, mis tähistas kahe riigi vahelise kaubandussõja algust. See protsess kulmineerus lõpuks sellega, et mõlemad riigid kehtestasid aprilli keskpunktiks üksteisele üle 100%-ilised tariifimäärad. Sellised tariifimäärad kujutasid endast kõrgeimaid tariifimäärasid, mis Ameerika Ühendriikide kaasaegses ajaloos kunagi olnud on (Stober, 2025: 3). Kuigi need tariifimäärad langesid hiljem mõnevõrra ja kahe riigi vahel algasid läbirääkimised, pole nende kahe riigi vahelised kaubandussuhted taastunud 2025. aasta eelsele tasemele. Kõik see viitab sellele, et Trumpi administratsioon on 2025. aastal otsustanud järgida palju agressiivsemat kaubanduspoliitikat kui eelmine Bideni administratsioon ja isegi Bideni administratsioonile eelnev eelmine esimene Trumpi administratsioon.

1.3.5. Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete ajajoon aastatel 2011–2025

Üldiselt on võimalik jagada perioodi 2011–2025 neljaks eraldi segmendiks.

Ajavahemikku 2011–2016 Obama administratsiooni ajal võib pidada valdavalt stabiilsete kaubandussuhete perioodiks. Kuigi Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahel oli sel ajal juba pingeid, ei olnud need veel kahe riigi kaubandussuhetesse nii ulatuslikult tunginud, et see oleks oluliselt mõjutanud nendevahelist kaubandust.

Ajavahemikku 2017–2021 Trumpi esimese presidendiaja jooksul võib pidada Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vaheliste kaubandussuhete tõsise halvenemise esimeseks laineks. Esimene Trumpi administratsioon viis ellu poliitika „Ameerika ennekõike“, mis praktikas nägi Ameerika Ühendriikide majanduspoliitika osana proteksionistlikumate meetmete vastuvõtmist. Trumpi administratsioon keskendus palju enam ka nende proteksionistlike meetmete kasutamisele Hiina Rahvavabariigi vastu, mis sütitas kahe riigi vahelise kaubandussõja, mis algas 2018. aastal.

Bideni administratsiooni 2021.–2024. aasta perioodi võib seega pidada Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete suhteliselt stabiilseks perioodiks, kuigi kaubandussuhted kahe riigi vahel ka ei paranenud. Bideni administratsioon otsustas säilitada paljud eelmise Trumpi administratsiooni kehtestatud proteksionistlikud kaubanduspoliitikad, isegi laiendades mõnda neist. Bideni administratsioon ei laiendanud aga Hiina Rahvavabariigi suhtes suunatud proteksionistliku poliitika raskust oluliselt. See tähendab, et kuigi Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahelised kaubandussuhted olid sel perioodil halvad, ei halvenenud need ka aktiivselt.

Aastat 2025 võib seega pidada selle ajajoone viimaseks lõiguks, mis tähistab Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete dramaatilist halvenemist Trumpi teise administratsiooni ajal. Sel aastal avalikustas Trumpi administratsioon märkimisväärselt vaenuliku tariifidele keskendunud kaubanduspoliitika kogu maailma suhtes, kuid eriti vaenuliku Hiina Rahvavabariigi suhtes. See tähendas kahe riigi vahelist uut kaubandussõda, mis algas 2025. aasta alguses. Kuigi see kaubandussõda lõpuks mõnevõrra vaibus, halvenesid Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhted 2025. aasta jooksul vaieldamatult märkimisväärselt.

1.4. Euroopa Liit kui Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahelise kaubanduse ümberkorraldamise keskus

Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine on ajalooliselt toonud kaasa Hiina ekspordi suurenemise Euroopa Liitu. Seda võis täheldada kahe riigi vahelise 2018. aasta kaubandussõja ajal, kus Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheline kaubavahetus vähenes märkimisväärselt, samal ajal kui euroala import Hiina Rahvavabariigist kasvas aastatel 2018-2019 ligikaudu 2–3% (Boeckelmann et al, 2025). Sellisele suundumusele kaasaitavaid tegureid on mitu, ning ka praegused

eeltingimused võivad aga kaasa tuua Hiina Rahvavabariigi ekspordi veelgi suurema ümberjaotamise Euroopa Liitu kui 2018. aastal, vastavalt läbiviidud uuringule (Boeckelmann et al, 2025).

Esiteks püüdis Euroopa Liit juba importida Hiina Rahvavabariigist sarnast kaubavalikut nagu Ameerika Ühendriigid, muutes Euroopa Liidu Hiina Rahvavabariigi jaoks sobivaks turuks, kuhu suunata varem Ameerika Ühendriikidesse suunatud eksport (Boeckelmann et al, 2025). Teiseks on Euroopa Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel nüüdseks märkimisväärssem hulk tarneühendusi, kusjuures paljud Euroopa ettevõtted sõltuvad Hiina Rahvavabariigi impordist (Boeckelmann et al, 2025). Kolmandaks on Hiina Rahvavabariigi ettevõtted alates eelmisest korrast märkimisväärselt suurendanud oma mõjuvõimu Euroopa Liidu müügi- ja turustusvõrgustikes (Boeckelmann et al, 2025). Neljandaks muudab Hiina jüaani kunstlikult madal väärtus Hiina Rahvavabariigi ekspordi Euroopa Liidu importijatele taskukohasemaks (Boeckelmann et al, 2025). Lõpuks, kuigi Hiina Rahvavabariigi eksportijate kasumimarginaalid on kaubandussõja mõju tõttu vähenenud, on paljudel siiski ruumi nende kahjude katmiseks ja eksportimise jätkamiseks (Boeckelmann et al, 2025).

Teises uuringus leitakse, et Euroopa Liidust võib saada nii Hiina Rahvavabariigi ekspordi suurenenud mahtude keskus kui ka oluline ekspordiallikas Ameerika Ühendriikide jaoks (White et al, 2025). Selle uuringu kohaselt võiks Euroopa Liidu eksport asendada kuni 35–65% Hiina Rahvavabariigi ekspordist mis varem oli liikunud Ameerika Ühendriikidesse (White et al, 2025). Euroopa Liidust saaks ka sihtmärk ekspordile, mis nüüd Hiina Rahvavabariigi poolt Ameerika Ühendriikidest eemale suunatakse (White et al, 2025). Uuringus ennustatakse, et Euroopa Liit neelaks ligikaudu 35–55% Hiina Rahvavabariigi ekspordist, mis varem oli suunatud Ameerika Ühendriikidesse (White et al, 2025).

1.5. Euroopa Liit & globaalne protektsionism

Euroopa Liit on traditsiooniliselt reklaaminud ja reklaamib end jätkuvalt kui üht maailma kõige väljapoole suunatud majandust ja maailma suurimat vabaturu piirkonda (Directorate-General for Communication, n.d.). Niisiis tutvustatakse selles osas Peter Enderwicki artiklis esitatud konstepsti „globaalne protektsionism“ kui põhjendust, miks Euroopa Liit võib hoolimata eelmainitud lubadustest ja reklaamist pöörduda

proteksionistlike meetmete poole Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemise tagajärjel (2011).

Esimene asi, mis eristab globaalset proteksionismi traditsioonilisest proteksionismi kontseptsioonist, on ulatus, milles globaalne proteksionism toimib (Enderwick, 2011: 328). Kui traditsiooniline proteksionismi kontseptsioon keskendub peamiselt ainult kaubandusele, siis globaalne proteksionism laiendab majandustegevuse globaliseerumisele reageerides seda fookust sellistele asjadele nagu välismaised otseinvesteeringud, offshore-hankimine ja isegi ränne (Enderwick, 2011: 328). Globaalse proteksionismi põhijooneks on finantsproteksionism ja vaenulikkus välismaiste ettevõtete poolt strateegilise väärtusega ettevõtete omandamiste suhtes.

Teine asi, mis eristab globaalset proteksionismi tavapärasest kaubandusproteksionismist, on proteksionistliku poliitika elluviimiseks kasutatavate meetmete oluliselt laiendatud ring (Enderwick, 2011: 328). Kui kaubandusproteksionism samastub tariifide, kvootide ja mittetariifsete tõkete kasutamisega, siis globaalne proteksionism on seotud palju laiema meetmete valikuga, sealhulgas subsidiumid, sanitaarsätted, kapitalikontrolli meetmed ja isegi tööstuspoliitika (Enderwick, 2011: 328).

Artiklis märgitakse, et globaalse proteksionismi omaksvõtmise üheks liikumapanevaks jõuks on globaliseerumise edu, eriti uute konkurentide esiletõus rahvusvahelisel turul (Enderwick, 2011: 334). Kuna varem marginaliseeritud välismaised konkurendid muutuvad globaalselt konkurentsivõimeliseks, hakkavad nad kujutama endast märkimisväärset ohtu juba arenenud riikide, näiteks Põhja-Ameerika ja Euroopa tööstusharudele ja ettevõtetele. Püüdes aeglustada neist eemalduva kapitali turukohandumist, hakkavad need arenenud riigid omaks võtma globaalset proteksionismi (Enderwick, 2011: 334). Sellest lähtuvalt määratleb Enderwick artiklis arenenud riigid globaalse proteksionismi keskpunktina (Enderwick, 2011: 334).

Hiina Rahvavabariik on viimastel aastakümnetel märkimisväärselt kasvanud, suurendades oma tööstustoodangut ja saades suureks ekspordile orienteeritud majandushiiglaseks. Sel moel vastab Hiina Rahvavabariik Enderwicki artiklis esitatud kirjeldusele riigist, mis asub väljaspool arenenud lääneriikide rühma, mis õitses tänu globaliseerumisele ja mille ettevõtted konkureerivad nüüd Euroopa ja Põhja-Ameerika ettevõtetega.

Kuigi tegemist ei ole riigiga, asetab Euroopa Liidu ainulaadne roll oma liikmesriikide ja välismaailma vahelise rahvusvahelise kaubanduse määramisel ja reguleerimisel ta samasse

olukorda, kus oleks riik rahvusvahelise kaubanduse osas. Sel moel sobib Euroopa Liit hästi majandusüksuse positsiooni, mis oleks motiveeritud kasutama globaalset protektsionismi suurenenud konkurentsi tõttu uute tekkivate konkurentide poolt.

Nagu varem märgitud, on Euroopa Liidust saanud Hiina Rahvavabariigi ekspordi uus sihtmärk pärast Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vaheliste kaubandussuhete halvenemist. Kuna Euroopa Liit on majandusüksuse roll, mis rakendaks globaalset protektsionismi, ja Hiina Rahvavabariik eksportija, mis ajendaks arenenud riiki rakendama globaalset protektsionismi, on piisavalt põhjust arvata, et Hiina Rahvavabariigi ekspordi suurenemise korral võtab Euroopa Liit Hiina Rahvavabariigi suhtes protektsionistlikuma hoiaku.

2. Metoodika

Selle bakalaureusetöö eesmärk on uurida, kuidas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine mõjutab Euroopa Liidu kaubanduspoliitikat. Töö kitsamaks uurimisküsimuseks on aga see, kas ja kuidas on Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine mõjutanud Euroopa Liidu proteksionistlikut käitumist Hiina Rahvavabariigiga nende kahe vahelistes kaubandussuhetes. Nagu eelnevas teoreetilise raamistiku osas välja toodud, eksisteerib hüpotees, et Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine paneb Euroopa Liitu Hiina Rahvavabariigi suhtes proteksionistlikumaid meetmeid võtma.

Püstitatud uurimisküsimusele vastamiseks uuritakse uuringus Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud kaubandussekkumisi, mis mõjutasid ka Hiina Rahvavabariiki ajavahemikul 2011–2025. Ajavahemik 2011–2025 on valitud seetõttu, et see ajavahemik annab põhjaliku ülevaate nii Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste stabiilsete kaubandussuhete kui ka nende kahe riigi kaubandussuhete olulise halvenemise perioodidest.

Global Trade Alert andmebaasi kasutamist riigi proteksionismi astme mõõtmise vahendina tõestasid Piekutowska ja Konopka, kui nad kasutasid seda oma uuringus Poola proteksionismi taseme mõõtmiseks ajavahemikul 2009–2020, jälgides kaubandussekkumisi, mis mõjutasid Poolat jaanuari 2009 ja detsembri 2020 vahel (2023: 782).

Arvestades selle varasema uuringu edukust Global Trade Alert andmebaasi kasutamisel proteksionismi mõõtmise vahendina, on ka käesoleva uuringu empiirilises osas kasutatud andmed pärit Global Trade Alert andmebaasist. Andmebaas sisaldab andmeid kaubandussekkumiste kohta, mida mitmed majandused, sealhulgas Euroopa Liit, on rakendanud laia ajaperioodi jooksul. Andmebaasi kaasatud kaubandussekkumised hõlmavad ka neid, mida kasutaksid globaalse proteksionismi poliitikat rakendavad riigid. Kaubandussekkumiste andmete vaatlemisel keskendutakse kolmele konkreetsele aspektile: kaubandussekkumise väljakuulutamise aeg, kas kaubandussekkumine oli kahjulik või liberaliseeriv ja millist tüüpi kaubandussekkumist kasutati.

Kasutades seejärel võrdlevat meetodit nende kolme väärtuse muutuste uurimiseks ajavahemikul 2011–2025, on võimalik näha, kuidas Euroopa Liit on selle aja jooksul muutnud oma proteksionistlikku suhtumist Hiina Rahvavabariiki. Esiteks, andmed kaubandussekkumise väljakuulutamise ajaperioodi kohta võimaldavad meil uurida, mil määral rakendas Euroopa Liit antud aastal proteksionistlikku poliitikat. Teiseks võimaldavad andmed selle kohta, kas kaubandussekkumine oli kahjulik või liberaliseeriv või mitte, välistada need kaubandussekkumised, mis ei aita kaasa proteksionismile, ning lubab samuti uurida muutusi Euroopa Liidu liberaliseerivas kaubanduskäitumises Hiina Rahvavabariigi suhtes ajavahemikul 2011–2025. Lisaks, teades ka seda, kui palju kaubandussekkumisi tegi Euroopa Liit enda ja Hiina Rahvavabariigi vahelise rahvusvahelise kaubanduse liberaliseerimiseks, saame pakkuda teatud määral falsifitseeritavust meie hüpoteesile, et Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete poolnemine paneb Euroopa Liitu Hiina Rahvavabariigi suhtes proteksionistlikumaid meetmeid võtma. Kolmandaks, andmed Euroopa Liidu välja kuulutatud kaubandusliku sekkumise liigi kohta võimaldavad uurida Euroopa Liidu proteksionistliku suhtumise muutumist Hiina Rahvavabariigi suhtes ajavahemikul 2011–2025, võimaldades tuvastada, milliseid kaubandussekkumise meetmeid mis ajal ja mis eesmärgil kasutati.

Andmeid kaubandussekkumiste hulga ja selle kohta, kas kaubandussekkumine oli liberaliseeriv või kahjulik või mitte, saab kasutada bakalaureusetöös püstitatud uurimisküsimuse esimesele poolele vastamiseks, ehk siis sellele, kas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine mõjutanud Euroopa Liidu proteksionistlikut käitumist Hiina Rahvavabariigiga nende kahe vahelistes kaubandussuhetes.

Andmed kaubandussekkumiste tüüpide kohta võimaldavad meil aga vastata uurimisküsimuse teisele poolele, milleks on see, kuidas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine mõjutanud Euroopa Liidu proteksionistlikut käitumist Hiina Rahvavabariigiga nende kahe vahelistes kaubandussuhetes.

3. Empiiriline osa

Selles osas tutvustan kõigepealt erinevaid kaubandustõkete tüüpe, mida Euroopa Liit on aastatel 2011–2025 kasutanud, et piirata kaubandust enda ja Hiina Rahvavabariigi vahel. Kuna uuringus kasutatakse Global Trade Alert andmebaasi, peavad kehtestatud kaubandustõkete tüübid vastama Global Trade Alert kogutud andmetes esinevatele tüüpidele. Teises osas uurin, kuidas Euroopa Liit on neid kaubandustõkkeid aastatel 2011–2025 kasutanud. Vaatlen nii kasutatud kaubandustõkete hulka kui ka tüüpe, mida on sel perioodil kasutatud.

3.1. Kaubandustõkete tüübid

Global Trade Alert andmebaas liigitab kõik mõõdetavad sekkumismeetmed 18 erinevasse rühma, olenevalt sekkumise olemusest. Neist 13 on lisaks rühmitatud kategooriasse „mittetariifsed meetmed“. Need 13 meetet pärinevad *United Nations Conference on Trade and Development*-ist (UNCTAD) ning need on välja töötanud *Multi-Agency Support Team* (MAST) (UNCTAD, 2019: IV). Seega seostatakse iga esitatud rühm selles kategoorias vastava MAST peatükiga.

Ülejäänud 5 rühma on seejärel rühmitatud kategooriasse „muud sekkumisliigid“, kuna neil puudub piisavalt ühiseid tunnuseid, et neid sidusasse kategooriasse paigutada.

Selles osas tutvustatakse kõigepealt mittetariifseid meetmeid, millele järgnevad ülejäänud kategoriseerimata kaubandussekkumiste rühmad.

3.1.1. Mittetariifsed meetmed

Selles osas tutvustatakse esimesi 13 mittetariifset meetmete rühmi, nagu need on Global Trade Alert käsiraamatus esile toodud.

Esimene neist on „eelkontrollimine ja muud formaalsused“, mis vastab MAST peatükile C (Global Trade Alert, 2026: 10). See rühm hõlmab vahendeid, mida riigid kasutavad kaupade kvaliteedi, koguse ja hinna kontrollimiseks enne nende ekspordiks tollivormistust (Global Trade Alert, 2026: 10).

Teine neist on „tingimuslikud kaubanduskaitsemeetmed”, mis vastavad MAST peatükile D (Global Trade Alert, 2026: 11). See rühm hõlmab vahendeid, mida riigid kasutavad oma turgude kaitsmiseks konkreetsete impordiprobleemide eest. Selle rühma meetmed mõjutavad kaubandusvoogusid, pakkudes ajutist kaitset olukordades, kus konkreetset probleemid ohustavad kohalikku tööstust, mõjutades konkurentsitingimusi ja turu stabiilsust (Global Trade Alert, 2026: 11).

Kolmas neist on „mitteautomaatne impordilitsentsimine, kvoodid jne”, mis vastab MAST peatükile E (Global Trade Alert, 2026: 11). Selle rühma meetmeid kasutatakse välismaiste kaupade siseturule sisenemise piiramiseks, välja arvatud sanitaar- ja füto-sanitaarsetel põhjustel või tehniliste standardite järgimiseks rakendatavad meetmed (Global Trade Alert, 2026: 11).

Neljas neist on „hinnakontrolli meetmed, sealhulgas täiendavad maksud ja tasud”, mis vastavad MAST peatükile F (Global Trade Alert, 2026: 12). Sellesse rühma kuuluvad meetmed hõlmavad vahendeid, mis manipuleerivad impordihindadega, et toetada siseturge, stabiliseerida hinnakõikumisi või genereerida valitsuse tulusid. Need meetmed mõjutavad kaubanduse konkurentsivõimet, kohandades välismaiste kaupade kulustruktuuri, mõjutades turudünaamikat ja eelarvetulemusi (Global Trade Alert, 2026: 12).

Viiendaks neist on „finantsmeetmed”, mis vastavad MAST peatükile G (Global Trade Alert, 2026: 13). Sellesse rühma kuuluvad meetmed hõlmavad instrumente, mis reguleerivad impordiks mõeldud välisvaluuta kättesaadavust ja maksumust ning määratlevad maksetingimused (Global Trade Alert, 2026: 13). Need meetmed mõjutavad kaubanduse konkurentsivõimet, suurendades impordikulusid finantspiirangute kaudu, toimides oma majandusliku mõju poolest sarnaselt tariifimeetmetega (Global Trade Alert, 2026: 13).

Kuues neist on „konkurentsi mõjutavad meetmed”, mis vastavad MAST peatükile H (Global Trade Alert, 2026: 13). Sellesse rühma kuuluvad meetmed hõlmavad sekkumisi, mis kuuluvad kaubandusvahendi valikulise impordikanalite piirangu alla (Global Trade Alert, 2026: 13). Need meetmed viitavad määrustele, mis annavad valitud ettevõtjatele ainuõigusliku juurdepääsu või eeliskohtlemise, sealhulgas valikulised impordikanalite piirangud, mis piiravad teatud kaupade importi konkreetsete kanalitega, näiteks riiklike kaubandusettevõtete impordimonopolidega või määrustega, mis kehtestavad, et teatud kaupadega võivad kaubelda ainult teatud valitsuse omandis olevad ettevõtted (Global Trade Alert, 2026: 13). Selle rühma alla kuuluvad poliitilised meetmed mõjutavad turul osalemist, luues konkreetsetele rühmadele soodsaid positsioone, mõjutades konkurentsidünaamikat ja ärivõimalusi (Global Trade Alert, 2026: 13).

Seitsmes neist on „kaubandusega seotud investeerimismeetmed”, mis vastavad MAST peatükile I (Global Trade Alert, 2026: 13). Sellesse rühma kuuluvad meetmed hõlmavad instrumente, mis kehtestavad tingimusi ettevõtete tegutsemisele, sisendite hankimisele, töötajate palkamisele või tegevuse struktureerimisele jurisdiktsioonis. Need meetmed mõjutavad kaubanduslikku konkurentsivõimet, muutes tootmiskulusid, turulepääsu tingimusi ja investeerimisotsuseid regulatiivsete nõuete või stiimulite kaudu, mis soodustavad siseriiklikku majandustegevust (Global Trade Alert, 2026: 13).

Kaheksas neist on „levituspiirangud”, mis vastavad MAST peatükile J (Global Trade Alert, 2026: 14). Selle rühma meetmed hõlmavad sekkumisi, mis kuuluvad kaubandusinstrumentide levituspiirangute alla (Global Trade Alert, 2026: 14). Need meetmed viitavad eeskirjadele, mis kontrollivad imporditud kaupade jõudmist kodumaiste tarbijateni müügikanalite ja turulepääsu piiramise kaudu (Global Trade Alert, 2026: 14). Nende hulka kuuluvad levituspiirangud, mis piiravad kaupade müüki importivas riigis, näiteks müügi piiramine teatud piirkondadega (Global Trade Alert, 2026: 14). Selle instrumendi alla kuuluvad poliitilised meetmed mõjutavad turul osalemist, luues takistusi välismaistele toodetele piiratud levitusteede kaudu, mõjutades konkurentsidünaamikat ja tarbijate juurdepääsu (Global Trade Alert, 2026: 14).

Üheksas neist on „müügijärgse teeninduse piirangud”, mis vastab MAST peatükile K (Global Trade Alert, 2026: 15). Sellesse rühma kuuluvad meetmed hõlmavad sekkumisi, mis kuuluvad kaubandusvahendi müügijärgse teeninduse piirangu alla (Global Trade Alert, 2026: 15). Need meetmed viitavad eeskirjadele, mis piiravad eksportijate klienditoe osutamist importivatel turgudel (Global Trade Alert, 2026: 15). See hõlmab meetmeid, mis nõuavad, et konkreetsete kaupade müügijärgset teenindust peavad osutama importiva riigi kohalikud teenindusettevõtted (Global Trade Alert, 2026: 15). Selle rühma alla kuuluvad poliitilised meetmed mõjutavad teenuste osutamise meetodeid, piirates seda, kuidas välismaised tarnijad kliendisuhteid hoiavad (Global Trade Alert, 2026: 15).

Kümnes neist on „subsiidiumid”, mis vastavad MAST peatükile L (Global Trade Alert, 2026: 15). Selle rühma meetmed hõlmavad vahendeid, mis hõlmavad rahalisi ülekandeid abisaajatele rakendava valitsuse siseturul (Global Trade Alert, 2026: 15). Need meetmed loovad abisaajatele eelseid mitmesuguste otsese ja kaudse toetuse vormide kaudu (Global Trade Alert, 2026: 15).

Üheteistkümnes neist on MAST peatükile M vastavad „riigihankepiirangud” (Global Trade Alert, 2026: 16). Sellesse rühma kuuluvad meetmed hõlmavad vahendeid, mis loovad takistusi välismaistele pakkujatele, kes üritavad müüa tooteid ja teenuseid valitsusasutustele

(Global Trade Alert, 2026: 16). Need meetmed mõjutavad riigihankeprotsesside toimimist, mis omakorda avaldab hoogu välismaiste ettevõtete juurdepääsu valitsuse lepingutele (Global Trade Alert, 2026: 16).

Kaheteistkümnes neist on „intellektuaalomand“, mis vastab MAST peatükile N (Global Trade Alert, 2026: 16). Selle rühma meetmed hõlmavad sekkumisi, mis kuuluvad kaubandusvahendi intellektuaalomandi kaitse alla (Global Trade Alert, 2026: 16). Need meetmed viitavad määrustele, mis kehtestavad või muudavad intellektuaalvarade, sealhulgas patentide, kaubamärkide, tööstusdisainilahenduste, integraallülituste kujunduste, autoriõiguste, geograafiliste tähiste ja ärisaladuste kaitset (Global Trade Alert, 2026: 16-17). Selle vahendi alla kuuluvad poliitilised meetmed mõjutavad seda, kuidas intellektuaalvara kaitstakse ja kasutatakse piiriüleses kontekstis, mõjutades innovatsiooni, tehnoloogiasiidet ja turulepääsu (Global Trade Alert, 2026: 17).

Kolmeteistkümnes ja viimane mittetariifne meede on „ekspordiga seotud meetmed (sh subsiidiumid)“, mis vastavad MAST peatükile P (Global Trade Alert, 2026: 17). Sellesse rühma kuuluvad meetmed hõlmavad vahendeid, mida eksportiva riigi valitsus kohaldab eksporditud kaupadele ja teenustele (Global Trade Alert, 2026: 17). Need meetmed mõjutavad seda, kuidas kodumaiseid tooteid välisturgudel müüakse, avaldades seeläbi mõju kaubavoogudele (Global Trade Alert, 2026: 17).

3.1.2. Muud sekkumisviisid

Selles osas tutvustatakse ülejäänud viit sekkumistüüpi, nagu need on esitatud Global Trade Alert käsiraamatus.

Esimene neist on „tariifid“ (edaspidi tariifsed meetmed) (Global Trade Alert, 2026: 18). Tariifi rühm hõlmab imporditariifi kaubandusinstrumendi alla kuuluvaid sekkumisi (Global Trade Alert, 2026: 18). Imporditariif on maks, mida tolliasutus kehtestab riiki imporditavatele kaupadele ja teenustele (Global Trade Alert, 2026: 18).

Teine neist on „kapitalikontrolli meetmed“ (Global Trade Alert, 2026: 18). Kapitalikontrolli poliitikavaldkond hõlmab eeskirju, mis reguleerivad raha ja finantsvarade liikumist üle riigipiiride (Global Trade Alert, 2026: 18). Need meetmed mõjutavad rahvusvahelist finantssektorit, kontrollides, kuidas raha siseneb ja väljub siseturgudelt, mõjutades vahetuskursse, rahapoliitika tõhusust ja finantsstabiilsust (Global Trade Alert, 2026: 18).

Kolmas neist on „FDI meetmed“ (Global Trade Alert, 2026: 18). See rühm sisaldab instrumente, mis reguleerivad piiriülest investeerimistegevust, mis hõlmab nii rohealasid kui ka pruunalasid välisturgudel (Global Trade Alert, 2026: 18). Need meetmed mõjutavad seda, kuidas investorid asutavad või omandavad ettevõtteid väljaspool oma kodumaad, mõjutades kapitalivooge ja investeerimisotsuseid (Global Trade Alert, 2026: 18).

Neljas neist on „rändemeetmed“ (Global Trade Alert, 2026: 19). Rändemeetmete rühm hõlmab vahendeid, mis mõjutavad riigi välismaist tööjõudu (Global Trade Alert, 2026: 19). Need meetmed reguleerivad töötajate piiriülest liikumist ja tingimusi, mille alusel välismaised töötajad pärast turule sisenemist tegutsevad (Global Trade Alert, 2026: 19).

Selle kategooria viies ja viimane rühm on „ebaselge vahend“ (Global Trade Alert, 2026: 19). Ebaselge vahendiga meetmete rühm sisaldab poliitikameetmeid, mis vastavad Global Trade Alert andmebaasi aruandluskriteeriumidele, kuid mille kohta täpselt liigitamiseks pole piisavalt üksikasju (Global Trade Alert, 2026: 19). Need meetmed kujutavad endast valitsuse sekkumisi, mille konkreetne vorm või mehhanism on ebaselge või jääb väljapoole kehtestatud kategooriaid (Global Trade Alert, 2026: 19).

3.2. Proteksionism Euroopa Liidus Hiina Rahvavabariigi suhtes

Selles osas uuritakse ja mõõdetakse Euroopa Liidu proteksionistlikku suhtumist Hiina Rahvavabariigi suhtes ajavahemikul 2011–2025. Selleks, et hinnata, mil määral Euroopa Liit mingil ajahetkel proteksionismi märke ilmutab, kasutatakse Global Trade Alert andmebaasi andmeid. Seega hõlmavad andmed kõiki kaubandussekkumisi, mida Euroopa Liit ajavahemikul 2011–2025 välja kuulutas ja mis avaldasid mõju Hiina Rahvavabariigile. Keskendutakse andmetes kolmele konkreetsele aspektile.

Esimene aspekt on ajavahemik, mille jooksul kaubandussekkumine välja kuulutati. Kaubandussekkumise väljakuulutamise aja arvessevõtmise abil on võimalik seostada kaubandussekkumise rakendamist Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste majandussuhete kõikumistega. Põhjus, miks kaubandussekkumise väljakuulutamise aega kasutatakse vastuvõtmise aja asemel, on see, et kaubandussekkumiste väljakuulutamine eelneb tavaliselt kaubandusmeetmete vastuvõtmisele. See tähendab, et kaubandussekkumise väljakuulutamine on kronoloogiliselt lähemal sündmusele, mis põhjustas

kaubandussekkumise väljatöötamise. Seega, keskendudes väljakuulutamise ajale, on lihtsam siduda kaubandussekkumisi nende põhjusega.

Teine aspekt on kaubandussekkumise enda mõju, ehk siis kas kaubandussekkumisest tuleneb rahvusvahelise kaubanduse piiramine või liberaliseerimine. Üks viis, kuidas Global Trade Alert andmebaas kategoriseerib kaubandussekkumisi, on nende mõju rahvusvahelisele kaubandusele, hinnates, kas teatud kaubanduspoliitika loob tõkkeid või parandab ligipääsu rahvusvahelisele kaubandusele (Global Trade Alert, 2026: 20). Kaubandussekkumised jaotatakse kolme eraldi kategooriasse, lähtudes nende mõjust rahvusvahelisele kaubandusele: roheline, punane ja kollane (Global Trade Alert, 2026: 20). Paigutus rohelisse kategooriasse näitab, et kaubandussekkumisel on positiivne mõju rahvusvahelisele kaubandusele, liberaliseerides kaubandust mittediskrimineerival alusel (Global Trade Alert, 2026: 20). Paigutus punasesse kategooriasse tähendab, et kaubandussekkumine piirab peaaegu kindlasti rahvusvahelist kaubandust, diskrimineerides välismaiste ärihuvide vastu (Global Trade Alert, 2026: 20). Lõpuks tähendab paigutamine kollasesse kategooriasse, et kaubandussekkumine vaid tõenäoliselt piirab rahvusvahelist kaubandust ja diskrimineerib välismaiste ärihuvide vastu (Global Trade Alert, 2026: 20). Global Trade Alert andmebaas liigitab seejärel need 3 tüüpi kaubandussekkumisi kahte kategooriasse: liberaliseerivad sekkumised ja kahjulikud sekkumised (Global Trade Alert, 2026: 20). Liberaliseeriv rühm hõlmab kõiki poliitilisi sekkumisi, mis hõlbustavad välismaiste ärihuvide juurdepääsu rakendava jurisdiktsiooni turule (Global Trade Alert, 2026: 20). Sellesse rühma kuuluvad rohelisteks liigitatud sekkumised (Global Trade Alert, 2026: 20). Kahjulik rühm hõlmab kõiki sekkumisi, mis tekitavad kaubandustõkkeid, tehes vahet kodumaiste ja välismaiste osalejate vahel (Global Trade Alert, 2026: 20). Sellesse rühma kuuluvad punase ja kollase hinnanguga sekkumised (Global Trade Alert, 2026: 20). Käesoleva uuringu eesmärgil loetakse kaubandussekkumisi kas liberaliseerivateks või kahjulikeks.

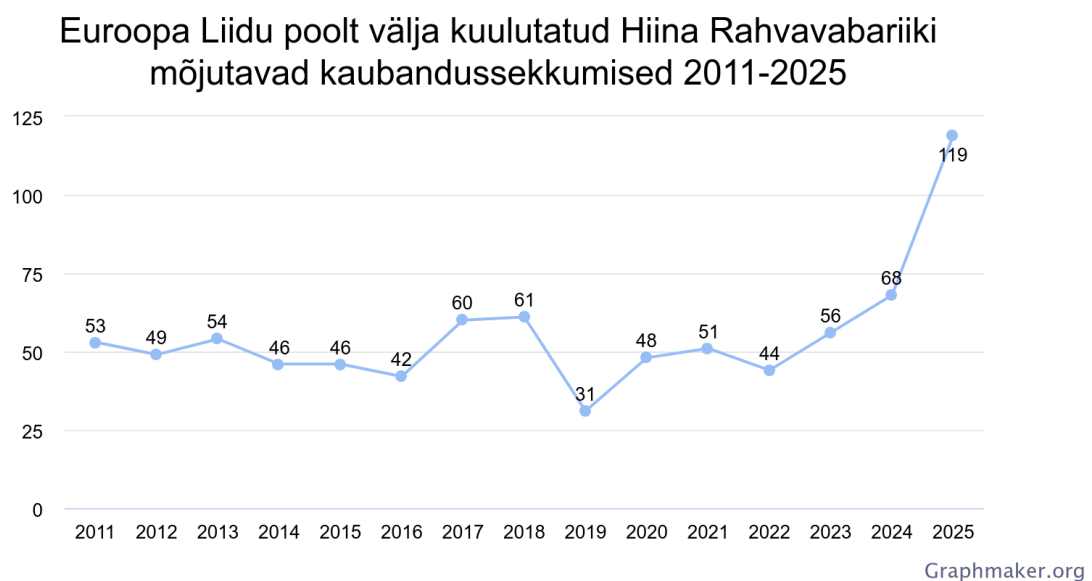
Tuvastades, kas teatud kaubandussekkumisel on rahvusvahelisele kaubandusele positiivne või negatiivne mõju, on võimalik lugeda teatud kaubandussekkumisi Euroopa Liidu kaubanduspoliitikas protektsionismi suurendavaks, samas kui teisi võib hoopis lugeda Euroopa Liidu kaubanduspoliitikas protektsionismi vähendamaks. See võimaldab meil käsitleda uuringu peamist uurimisküsimust, pakkudes samal ajal ka uuringus püstitatud hüpoteesi teatavat falsifitseeritavust.

Kolmas aspekt on see, millist tüüpi kaubandussekkumisi on rakendatud. Global Trade Alert andmebaas liigitab kaubandussekkumised 18 eraldi rühma, mis on eelnevalt tutvustatud. Uurides väljakuulutatud kaubandussekkumiste tüüpe, on võimalik teha üksikasjalikumaid järeldusi selle kohta, kuidas Euroopa Liit rakendab protektsionistlikku poliitikat Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemise korral.

3.2.1. Kaubandussekkumiste kronoloogia

2011. aastal kuulutas Euroopa Liit välja 53 kaubandussekkumise meedet. Järgnevatel aastatel kuni 2013. aastani püsisid need arvud enamasti stabiilsena, enne kui 2014. aastal langusesse läksid, langedes 2016. aastal 42-ni. Sellele järgnes kaubandussekkumiste väljakuulutamise hüpe 2017. aastal, mis kestis kuni 2018. aastani. 2019. aastal näeme kaubandussekkumiste väljakuulutamise drastilist langust, millele järgnes tõus tagasi 2017. aasta eelsele tasemele. Sealt edasi näeme kaubandussekkumiste väljakuulutamise pidevat kasvu kuni 2023. aastani. 2024. aastal näeme kaubandussekkumiste arvu drastilist tõusu 68-ni, millele järgneb veelgi drastilisem tõus, ulatudes 2025. aastal 119 kaubandussekkumiseni.

Joonis 1: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavad kaubandussekkumised 2011-2025

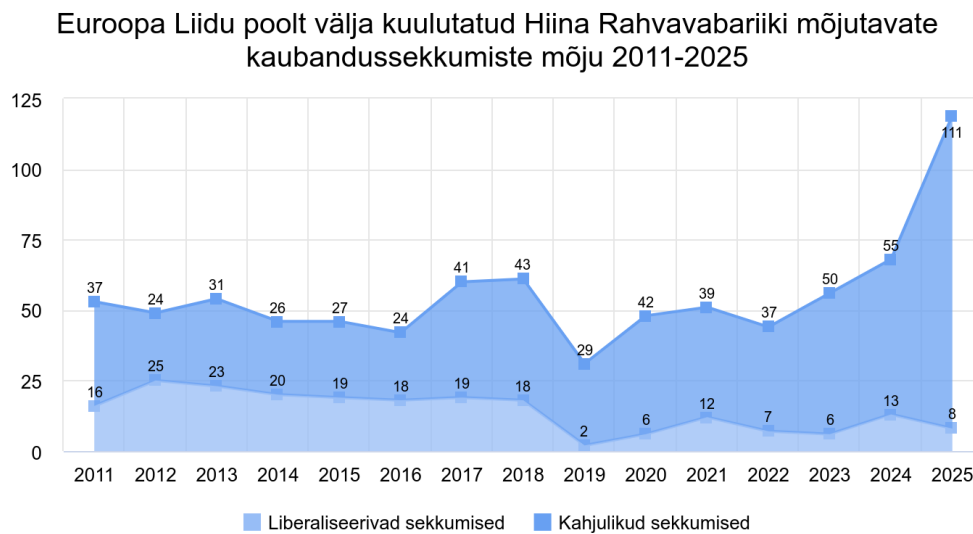

Allikas: Global Trade Alert (n.d.)

3.2.2. Kaubandussekkumiste mõju

Aastatel 2012–2016 püsis liberaliseerivate ja kahjulike sekkumiste vaheline seos enamasti stabiilsena, kusjuures erandiks oli 2011. aasta, mil vaid 34% väljakuulutatud kaubandussekkumistest olid liberaliseerivad. Aastatel 2012–2016 kõigub liberaliseerivate kaubandussekkumiste osakaal 51%-st 43%-ni. Üldiselt näib sel perioodil mõlemat tüüpi kaubandussekkumiste väljakuulutamise puhul olevat aeglane ja pidev langus. See trend katkes seejärel ajavahemikul 2017–2018, mil liberaliseerivate kaubandussekkumiste osakaal langes 32%-ni 2017. aastal ja 30%-ni 2018. aastal. See on suuresti tingitud kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise arvu järsust suurenemisest sel perioodil, kuna liberaliseerivate kaubandussekkumiste arv püsib kooskõlas aeglase languse trendiga, nagu täheldati perioodil 2012–2016. 2019. aastal langeb positiivsete kaubandussekkumiste väljakuulutamise osakaal umbes 6%-ni, mis langeb kokku nii kahjulike kui ka liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise suure langusega. Kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk taastub järgmisel aastal, kulmineerudes sellega, et 2020. aastal oli umbes 13% väljakuulutatud kaubandussekkumistest liberaliseerivad. Seejärel tõuseb liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise osakaal 23%-ni kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulga vähese vähenemise ja liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulga kasvu tõttu. 2022. aastal oli liberaliseerivad umbes 16% kõigist väljakuulutatud kaubandussekkumistest. Aastatel 2023–2024 kasvab nii kaubandussekkumiste väljakuulutamise koguarv kui ka liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise osakaal, kusjuures 2023. aastal oli liberaliseerivad 11% kõigist väljakuulutatud kaubandussekkumistest ja 2024. aastal liberaliseerivad 19% väljakuulutatud kaubandussekkumistest. Kuigi kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk 2025. aastal järsult tõuseb, väheneb liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise koguarv, mille tulemusel oli aasta lõpuks liberaliseerivad 7% kõigist kaubandussekkumistest.

Joonis 2: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavate kaubandussekkumiste mõju 2011-2025

Graphmaker.org

Allikas: Global Trade Alert (n.d.)

3.2.3. Kaubandussekkumiste rühmitus

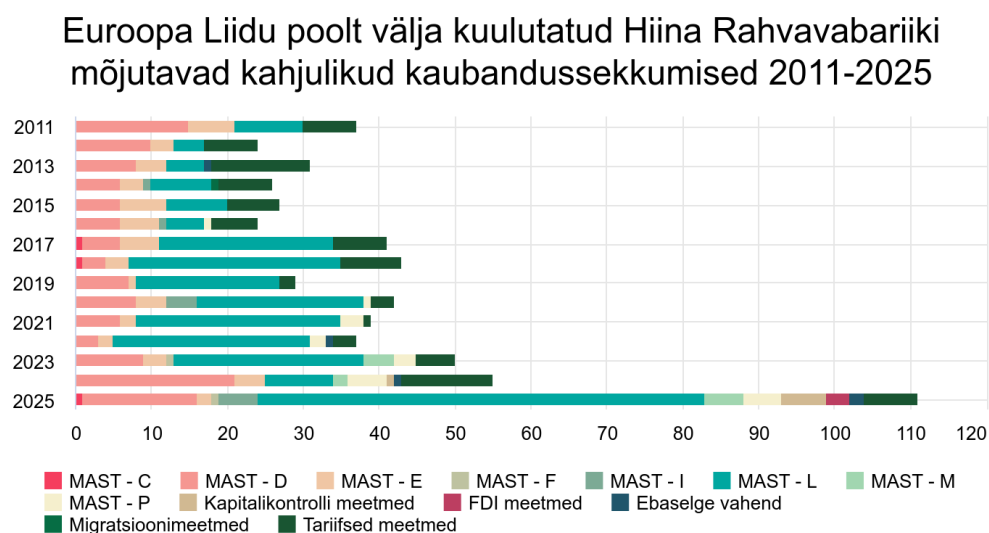
Kokku kasutas Euroopa Liit ajavahemikul 2011–2025 13 erinevat kaubandussekkumiste rühma viisil, mis avaldas kahjustavat mõju Euroopa Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahelisele rahvusvahelisele kaubandusele. Nendest 13 rühmast paistavad silma 4, mis moodustasid enamiku kõigist välja kuulutatud kaubandussekkumistest ajavahemikul 2011–2025.

Need on rühmad, mis vastavad MAST peatükkidele D, E ja L, samuti rühmale tariifsed meetmed. Need neli rühma moodustavad ligikaudu 90% kõigist välja kuulutatud kahjulikest kaubandussekkumistest ajavahemikul 2011–2025. MAST peatükk E, mis sisaldab kaubandussekkumisi, mis piiravad välismaiste kaupade sisenemist siseturule, välja arvatud sanitaar- ja füto-sanitaarseadete põhjustel või tehniliste standardite järgimiseks rakendatud sekkumised, moodustab kahjulike välja kuulutatud kaubandussekkumiste koguarvust ajavahemikul 2011–2025 väikseima osa võrreldes ülejäänud kolme peamise rühmaga, moodustades ligikaudu 9% kõigist kahjulikest välja kuulutatud kaubandussekkumistest. Järgmisena on rühm tariifsed meetmed, mis sisaldab imporditariifi kaubandusinstrumendi alla kuuluvaid sekkumisi. See rühm moodustab ajavahemikul 2011–2025 ligikaudu 15% kõigist välja kuulutatud kahjulikest kaubandussekkumistest. Järgmisena on MAST peatükk D, mis sisaldab kaubandussekkumisi, mida riigid kasutavad oma turgude kaitsmiseks konkreetsete

impordiprobleemide eest. Sellesse rühma kuuluvad kahjulikud kaubandussekkumised moodustavad ajavahemikul 2011–2025 21% kõigist välja kuulutatud kahjulikest kaubandussekkumistest. Viimasena on MAST peatükki L kuuluvad meetmed, mis hõlmavad rahalisi ülekandeid abisaajatele rakendava valitsuse siseturul. Sellesse rühma kuuluvad meetmed moodustavad ajavahemikul 2011–2025 kõige olulisema osa kõigist kahjulikest välja kuulutatud kaubandussekkumistest, moodustades ligikaudu 45% kõigist kahjulikest kaubandussekkumistest.

MAST peatükkidele D ja E vastavate kaubandussekkumiste väljakuulutamise summa püsis aastatel 2011–2025 enam-vähem muutumatuna. Välja arvatud aastad 2011, 2024 ja 2025, kõigub MAST peatükile D vastavate kaubandussekkumiste väljakuulutamise summa 3–10 sekkumise vahel aastas, samas kui aastatel 2011 ja 2025 on 15 sekkumist ning 2024. aastal 21 sekkumist. Välja arvatud 2019. aasta, mil MAST peatükile E vastavaid väljakuulutatud sekkumisi oli ainult üks, kõiguvad MAST peatükile E vastavad sekkumised keskmiselt 2–6 sekkumise vahel kogu 2011–2025 perioodil. Mis puutub tariifsete meetmete rühma kuuluvatesse sekkumiste välja kuulutamistesse, siis perioodil 2019–2023 kõikus seda laadi kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise keskmine summa 1–5 sekkumise vahel aastas. Ülejäänud mõõdetud aastatel kõikus summa aga 6–13 sekkumise vahel aastas. MAST peatüki L kohaste kaubandussekkumiste väljakuulutamise arv on ajavahemikul 2011–2025 läbi teinud suurima muutuse, läbides kaks ajahetke, mil seda tüüpi kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise arv drastiliselt suurenes. Ajavahemikul 2011–2016 kõikus sellesse rühma kuuluvate kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise arv 9–4 sekkumise vahel aastas. 2017. aastal tõusis MAST peatüki L kohaste kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise arv 23-ni ja jätkas kõikumist 19–28 vahel ajavahemikul 2017–2023. 2024. aastal langes sellesse rühma kuuluvate kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise arv 9-ni ja seejärel tõusis see 2025. aastal 59-ni.

Joonis 3: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavad kahjulikud kaubandussekkumised 2011-2025

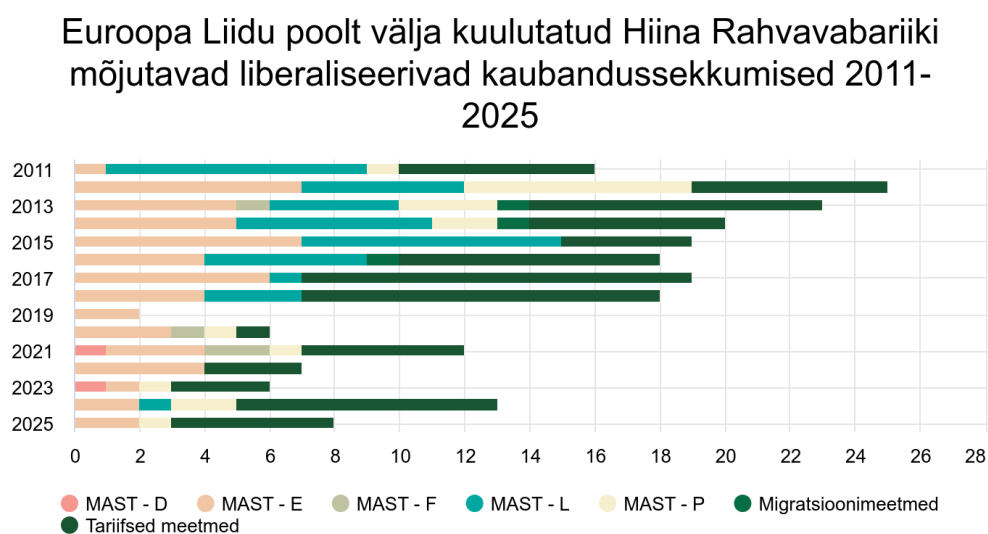
Graphmaker.org

Allikas: Global Trade Alert (n.d)

Kokku kasutas Euroopa Liit seitset erinevat kaubandussekkumiste rühma, et liberaliseerida rahvusvahelist kaubandust enda ja Hiina Rahvavabariigi vahel. Nendest rühmadest on märkimisväärsed neli: MAST peatükile E vastav rühm, MAST peatükile L vastav rühm ja rühm tariifsed meetmed. Kokku moodustasid nendesse kolme rühma kuuluvad liberaliseerivad kaubandussekkumiste välja kuulutused ligikaudu 87% kõigist Euroopa Liidu poolt Hiina Rahvavabariiki ajavahemikul 2011–2025 mõjutanud väljakuulutatud liberaliseerivatest kaubandussekkumistest. Neist kõige stabiilsem on MAST peatükile E vastav rühm, mida oli välja kuulutatud iga aasta kogu ajavahemikul 2011–2025. MAST E rühm moodustab ajavahemikul 2011–2025 ligikaudu 26% kõigist liberaliseerivatest väljakuulutatud kaubandussekkumistest. See rühm kõigub üldiselt 2 kuni 7 kaubandussekkumise väljakuulutamise vahel aastas, välja arvatud aastad 2011 ja 2023. MAST peatükile L vastavasse rühma kuuluvad liberaliseerivad väljakuulutatud kaubandussekkumised esinesid kogu ajavahemikul 2011–2018 ning kadusid täielikult, välja arvatud üks esinemine 2024. aastal. Sellesse rühma kuuluvad liberaliseerivad väljakuulutatud kaubandussekkumised moodustasid ajavahemikul 2011–2025 ligikaudu 19% kõigist liberaliseerivatest kaubandussekkumistest. Üldiselt esines sellesse rühma kuuluvaid liberaliseerivaid väljakuulutatud kaubandussekkumisi ajavahemikul 2011–2018 3 kuni 8 korda, välja arvatud 2017. aastal, kus need esinesid ainult üks kord. Tariifsete meetmete

gruppi kuuluvad liberaliseerivad väljakuulutatud kaubandussekkumised esinevad peaaegu kogu vaadeldava perioodi jooksul, välja arvatud 2019. aastal. Selle grupi liberaliseerivate väljakuulutatud kaubandussekkumiste arv kõigub vahemikus 1 kuni 12, kusjuures keskmiselt oli selle grupi väljakuulutatud kaubandussekkumiste arv ajavahemikul 2011–2018 suurem kui ajavahemikul 2020–2025.

Joonis 4: Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutavad liberaliseerivad kaubandussekkumised 2011-2025

Graphmaker.org

Allikas: Global Trade Alert (n.d)

3.2.4. Andmed kokkuvõtvalt

Alustades Euroopa Liidu poolt ajavahemikul 2011–2025 Hiina Rahvavabariiki mõjutanud väljakuulutatud kaubandussekkumiste koguarvust, nii liberaliseerivatest kui ka kahjulikest, torkab silma mitu asja.

Need kaks väärtust näivad olevat ajavahemikuga 2011–2016 võrreldes stabiilsel trajektoiril, kusjuures väljakuulutatud liberaliseerivate ja väljakuulutatud kahjulike kaubandussekkumiste koguarv püsis üksteise suhtes sarnasel tasemel, kus ühe kõikumine kas rohkemaks või vähemaks langes kokku teise kõikumisega samal moel. Seda võib tõlgendada kui Euroopa Liidu proteksionistliku kaubanduspoliitika suhtelise majandusliku stabiilsuse perioodi Hiina Rahvavabariigi suhtes. Nagu käesoleva uuringu teooriaosas välja toodud, olid sel perioodil ka Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide majandussidemed suhteliselt stabiilsed,

kuusuures kumbki riik ei astunud olulisi samme teisega kaubavahetuse piiramiseks. Seega näivad 2011.–2016. aasta perioodi andmed seni olevat kooskõlas sellega, mida võiks eeldada, kui hüpotees, et et Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine paneb Euroopa Liitu Hiina Rahvavabariigi suhtes proteksionistlikumaid meetmeid võtma, peaks paika.

2017. aastal aga suurenes oluliselt Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud kahjulike kaubandussekkumiste arv, ilma et välja kuulutatud liberaliseerivate kaubandussekkumiste arv oleks vastavalt suurenenud. See jätkus ka 2018. aastal, mil nii välja kuulutatud liberaliseerivate kui ka välja kuulutatud kahjulike kaubandussekkumiste koguarv jäi sarnaseks 2017. aastaga. Seda tõlgendatakse seega kui Euroopa Liidu poolt Hiina Rahvavabariiki mõjutava proteksionistliku poliitika tõusu. Nagu käesoleva uuringu teoorias osas välja toodud, suurenesid sel perioodil Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelised pinged märkimisväärselt. Selle põhjuseks oli uue Trumpi administratsiooni strateegia vastu seista Hiina Rahvavabariigi kasvavale domineerimisele rahvusvahelises kaubanduses ja vähendada Ameerika Ühendriikide sõltuvust Hiina Rahvavabariigi ekspordist. Seega on andmetest näha, et Euroopa Liidu kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise tõus langeb kokku Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemisega. See omakorda on kooskõlas sellega, mida ennustaks eelpoolmainitud hüpotees.

Seejärel toimus 2019. aastal mõlemat tüüpi kaubandussekkumiste väljakuulutamises järsult langus, kusjuures liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk langes 2011.–2025. aasta madalaimale tasemele ja kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk naasis 2011.–2016. aasta keskmisele tasemele. Kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk tõusis seejärel 2020.–2023. aasta perioodil tagasi 2017.–2018. aasta tasemele. Liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk jäi aga vaatamata kasvule alates 2019. aastast madalamaks kui enne 2019. aastat. See Euroopa Liidu kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise jätkuv suurenemine on samuti kooskõlas eelpoolmainitud hüpoteesiga. Nagu teoorias osas välja toodud, astus Bideni administratsioon ametisse 2021. aastal ning Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelistes kaubandussuhetes toimus väike sulamine. Biden järgis Hiina Rahvavabariigiga suheldes pragmaatilisemat lähenemisviisi, valides koostöö seal, kus see oli kasulik, ja vastasseisu seal, kus see oli vajalik. Suures osas jätkas Bideni administratsioon aga paljusid samu poliitikaid,

mida oli rakendanud eelnev Trumpi administratsioon. Lisaks kehtestas Bideni administratsioon ka mõned uued kaubandustõkked ja -tariifid, mis pingestasid veelgi Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi majandussuhteid hiljem Bideni presidendiajal. See kajastub ka andmetes, kus ajavahemikul 2021–2024 on kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise arv pidevalt ja aeglaselt tõusnud, tõustes 39 kahjulikust väljakuulutatud kaubandussekkumisest 2021. aastal 55 kahjuliku väljakuulutatud kaubandussekkumiseni 2024. aastal. Seega vastavad 2021–2024 andmed ka esitatud eelpoolmainitud hüpoteesi ootustele.

Seejärel toimub 2025. aastal kahjulike väljakuulutamise kaubandussekkumiste arvu tohutu suurenemine, kusjuures see arv on enam kui kahekordistunud võrreldes 2024. aasta kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamisega. Ka liberaliseerivate kaubandussekkumiste väljakuulutamise koguarv langeb 2025. aastal võrreldes 2024. aastaga. Kokku oli 2025. aastal välja kuulutatud 111 kahjulikku ja 8 liberaliseerivat kaubandussekkumist. Need andmed viitavad sellele, et Euroopa Liit võttis 2025. aastal Hiina Rahvavabariigi suhtes oluliselt proteksionistlikuma hoiaku võrreldes 2024. aastaga. Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete ajajoont uurides käesoleva uuringu teooriaosast näeme, et 2025. aasta oli tegelikult periood, mil Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhted oluliselt halvenesid. Selle põhjuseks oli asjaolu, et 2025. aasta langes kokku Donald John Trumpi teise presidendiajaga, kes võttis Hiina Rahvavabariigiga tegelemisel kasutusele oluliselt karmima strateegia võrreldes nii oma eelmise administratsiooni kui ka Bideni administratsiooni lähenemisviisiga. See kulmineerus seejärel märkimisväärse kaubandussõjaga Hiina Rahvavabariigi ja Ameerika Ühendriikide vahel, mis kestis kogu 2025. aasta vältel, kuigi saavutas oma haripunkti 2025. aasta alguses ja nõrgenes ülejäänud aasta jooksul. See Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete oluline halvenemine kajastub ka andmetes Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud kaubandussekkumiste kohta, mis mõjutasid Hiina Rahvavabariiki 2025. aastal. Nagu eelpoolmainitud hüpoteesi kohaselt oodata võis, kasvas järsult Euroopa Liidu poolt Hiina Rahvavabariiki mõjutanud proteksionistlike poliitikate hulk.

Liikudes edasi ajavahemikul 2011–2025 toimunud kaubandussekkumiste üksikasju uurima, saab teha mitmeid tähelepanekuid Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutanud kaubandussekkumiste olemuse muutumise kohta.

Esiteks, nii kahjuliku kui ka liberaliseerivat andmekogumit vaadates näeme, et Euroopa Liidul on Hiina Rahvavabariigiga proteksionistliku poliitika läbiviimisel spetsiifiline lähenemisviis, mis kasutab spetsiifilisi kaubandussekkumismeetmeid. Kahjulike kaubandussekkumiste osas eelistab Euroopa Liit selgelt meetmeid, mis piiravad välismaiste kaupade sisenemist Euroopa turule, meetmeid, mis kasutavad tingimuslikke kaubanduskaitsemeetmeid, näiteks dumpinguvastaseid meetmeid, meetmeid, mis hõlmavad kodumaiste tööstusharude ja ettevõtete subsideerimist, ning lõpuks meetmeid, mis hõlmavad lihtsate imporditariifide kasutamist. Vaadates kõiki Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud ajavahemikul 2011–2025 Hiina Rahvavabariiki mõjutanud kahjulikke kaubandussekkumisi, näeme, et mittetariifsed kaubandusmeetmed on enamuses.

Kaubandussekkumiste liberaliseerimise osas näitab Euroopa Liit selget eelistust meetmetele, mis kasutavad ekspordi piiramiseks mõeldud meetmeid, subsiidiume ja tariifimeetmeid. Kaubandussekkumiste liberaliseerimise osas on mittetariifsete ja tariifipõhiste meetmete osakaal tasakaalus, kuigi siiski on märgatav eelistus mittetariifsete meetmete suhtes.

Teiseks on võimalik täheldada mustrit kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise koosseisu muutustes ajavahemikul 2011–2025. Kõige tähelepanuväärsemad Hiina Rahvavabariiki mõjutavatest kahjulikest väljakuulutatud kaubandussekkumistest, mida Euroopa Liit ajavahemikul 2011–2025 kasutas, on need, mis on seotud MAST peatükiga L, st meetmed, mis hõlmavad kodumaiste tööstusharude ja ettevõtete subsideerimist. Kuigi teistesse rühmadesse liigitatud kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk püsib ajavahemikul 2011–2025 enamasti ühtlane, näeme selget mustrit, kus subsiidiumid kasvavad koos muutustega Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelistes kaubandussuhetes. Ajavahemikul 2011–2016 moodustasid subsiidiumid Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutanud kahjulikest kaubandussekkumistest endiselt üsna tagasihoidliku osa. 2017. aastal võime aga täheldada välja kuulutatud subsiidiumide hulga olulist suurenemist võrreldes samal aastal välja kuulutatud muude kahjulike kaubandusmeetmetega. Subsiidiumite suhteline enamus võrreldes muude kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamisega jäi kehtima aastatel 2017–2023, kuid 2024. aastal vähenes kogusumma taas. 2025. aastal näeme aga, et subsiidiumite väljakuulutamine kasvab taas, moodustades samal aastal kõigist kahjulikest kaubandusmeetmetest suurima osa.

Üldiselt võime täheldada, et kui Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelised kaubandussuhted langevad, suureneb subsiidiumide koguosaal kõigist välja kuulutatud kahjulikest kaubandussekkumistest antud aastal.

Kõige tähelepanuväärsem muster kaubanduse liberaliseerimiseks mõeldud kaubandussekkumiste väljakuulutamise puhul on samuti seotud subsiidiumidega. Kuigi liberaliseerivate subsiidiumide väljakuulutamise koguosaal püsis ajavahemikul 2011–2025 üsna stabiilsena, näeme, et subsiidiumite väljakuulutamine langes ajavahemikul 2016–2019 järsult, kulmineerudes sellega, et ajavahemikul 2020–2025 oli väljakuulutatud ainult üks liberaliseeriv subsiidiumimeede, mis oli 2024. aastal. Seda mustrit saab seostada nii Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemisega kui ka subsiidiumide kasutamise sagenemisega kahjuliku kaubanduse sekkumismeetmena samal ajavahemikul.

4. Järeldused

4.1. Kas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi suhete halvenemine paneb Euroopa Liitu Hiina Rahvavabariigi suhtes protektsionistlikumat poliitikat rakendama?

Käesolevas uuringus esitatud uurimisküsimuse esimene pool puudutas seda, kas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine põhjustas Euroopa Liidu protektsionistlikuma hoiaku Hiina Rahvavabariigi suhtes, kusjuures esitatud hüpotees pakkus välja, et see nii juhtub. Seejärel koostati uuringus Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete ajajoon aastatel 2011–2025. Seejärel koguti andmeid Euroopa Liidu poolt Hiina Rahvavabariiki mõjutanud kaubandussekkumiste kohta ajavahemikul 2011–2025.

Kui vaadata Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete ajajoont ja võrrelda seda andmetes nähtuvate trendidega, näeme selget seost nende kahe vahel. Kui Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelised kaubandussuhted on suhteliselt stabiilsed, nagu ajavahemikul 2011–2016, siis püsib positiivsete ja kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise hulk enam-vähem tasakaalus ega kõigu oluliselt. Kui

aga ajajoon näitab Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete olulist halvenemist, siis võime täheldada Euroopa Liidu poolt Hiina Rahvavabariiki mõjutavate kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise koguosaala vastavat suurenemist. Seda on näha nii 2017. kui ka 2025. aasta andmete vaatlemisel, kusjuures mõlemal aastal suurenes oluliselt kahjulike kaubandussekkumiste väljakuulutamise arv ning mõlemad aastad olid ka aeg, mil Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelised kaubandussuhted halvenesid. Mõlemal aastal oli selle põhjuseks Ameerika Ühendriikide uue administratsiooni suhteline agressiivsus võrreldes eelmise lahkuva administratsiooniga.

Seega, võttes arvesse kõiki eelpoolmainitud andmeid ja käesoleva uuringu tulemusi, võib täheldada, et on piisavalt tõendeid, mis viitavad sellele, et halvenevad kaubandussuhted Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahel panevad Euroopa Liidu Hiina Rahvavabariigi suhtes proteksionistlikuma hoiaku võtma.

4.2. Kuidas mõjutab Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi suhete halvenemine proteksionistlikku poliitika sisu, mida Euroopa Liit Hiina Rahvavabariigi suhtes rakendab?

Käesoleva uuringu uurimisküsimuse teine pool on see, kuidas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi halvenevad kaubandussuhted mõjutavad Euroopa Liidu proteksionistliku poliitika sisu Hiina Rahvavabariigi suhtes. Sellele vastuseks on andmed Euroopa Liidu poolt aastatel 2011–2025 välja kuulutatud ja Hiina Rahvavabariiki mõjutanud kaubandussekkumiste olemuse kohta. Nende andmete vaatlemisel Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete ajajoone kõrval ilmneb märgatav trend. Märkimisväärselt on kõige olulisem trend subsidiumide jaotuses välja kuulutatud kaubandussekkumistes, nii kahjulikeks kui ka liberaliseerivateks. On näha, et Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete halvenemist saab seostada subsidiumide kasutamise kasvuga kahjulike kaubandussekkumistena, samuti subsidiumide kasutamise vähenemisega kaubandussekkumiste liberaliseerimiseks. Seega, võttes arvesse kõiki käesoleva uuringu eelpoolmainitud tulemusi, võib täheldada, et halvenevad kaubandussuhete suhted Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahel panevad Euroopa Liitu rohkem toetuma subsidiumidele kui vahendile mittetariifsete proteksionistlike

meetmete rakendamiseks Hiina Rahvavabariigi suhtes. Samuti põhjustavad halvenevad kaubandussuhted Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahel subsidiumide kui Euroopa Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahelise rahvusvahelise kaubanduse liberaliseerimise kaubandussekkumise meetmele kahandavat mõju.

5. Kokkuvõte

Selle bakalaureusetöö eesmärk oli uurida Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemise mõju Euroopa Liidu kaubanduspoliitikale. Selleks eesmärgiks püstitati uurimisküsimus, kas ja kuidas on Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemine mõjutanud Euroopa Liidu proteksionistlikut käitumist Hiina Rahvavabariigiga nende kahe vahelistes kaubandussuhetes. Selle saavutamiseks uuriti Euroopa Liidu poolt väljakuulutatud Hiina Rahvavabariiki mõjutanud kaubandussekkumisi ajavahemikul 2011–2025.

Bakalaureusetöö teoreetilise raamistiku osa pani paika õppetööks vajaliku teoreetilise baasi, mis koosnes 5 peatükist. Esimeses peatükis tutvustati proteksionismi mõistet kui kahe riigi vahelise rahvusvahelise kaubanduse piiramise poliitikat. Lisaks tutvustati ka kaubandustõkete kontseptsiooni ja seda, kuidas mittetariifsed kaubandusmeetmed on muutunud proteksionistliku poliitika elluviimise vahenditeks. Seejärel esitati kaks näidet, mis näitavad, et Euroopa Liit võtab või kavatseb võtta proteksionistlikke meetmeid kahel eraldi juhul. Teises peatükis tutvustati Euroopa Liidu rolli rahvusvahelises kaubanduses. See hõlmas Euroopa Liidu tolliliidu, siseturu ja ühise kaubanduspoliitika juurutamist. Peatükis selgitati, kuidas Euroopa Liit käitub sarnaselt riigile rahvusvahelises kaubanduses.

Kolmandas peatükis pandi paika Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete ajakava. See ajaskaala jaotati seejärel neljaks eraldi osaks, millest igaüks vastab Ameerika Ühendriikide uuele administratsioonile ja millest igaühel oli erinev mõju Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vahelistele kaubandussuhetele.

Neljandas peatükis tehti kindlaks, et Euroopa Liit on tõenäoliselt Hiina Rahvavabariigi ekspordi suurenemise sihtmärgiks juhul, kui Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhted halvenevad. Viendas peatükis tehti kindlaks, et Euroopa Liit võtab tõenäoliselt Hiina Rahvavabariigi vastu proteksionistlikke meetmeid juhul, kui Hiina Rahvavabariik suurendaks ekspordi mahtu Euroopa Liitu. Selleks kasutati globaalse

proteksionismi mõistet, mis on proteksionismi vorm, mis kujunes vastuseks edukale globaliseerumisele ja mida kasutavad peamiselt arenenud riigid.

Seejärel tutvustati metoodikat, mida kavatseti kasutada bakalaureusetöös püstitatud uurimisküsimusele vastamiseks. Praeguse bakalaureusetöö metoodika koostamisel võeti aluseks eelmine uuring, milles mõõdeti proteksionismi taset Poolas. Sellisena oli uuringu metoodika koguda asjakohaseid andmeid Global Trade Alert andmebaasist Euroopa Liidu poolt aastatel 2011–2025 välja kuulutatud kaubandussekkumiste kohta, mis mõjutasid Hiina Rahvavabariiki, ja seejärel kasutada võrdlevat meetodit nende andmete võrdlemiseks igal aastal ajavahemikul 2011–2025. Võrdluse käigus keskenduti kolmele aspektile: kaubandussekkumisest teatamise kuupäevale, sellele, kas kaubandussekkumine oli kahjulik või liberaliseeriv või mitte ning millise proteksionistliku meetme rühmaga see kaubandussekkumine oli seotud.

Bakalaureusetöö empiiriline osa uuris seejärel, kas ja kuidas Euroopa Liidu proteksionistlik hoiak Hiina Rahvavabariigi suhtes oli muutunud Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi vaheliste kaubandussuhete halvenemise tulemusel. Selleks tutvustati empiirilises osas kõigepealt andmeid Global Trade Alert andmebaasist, mida uuringus kasutati. Anti põhjalik ülevaade kaubandussekkumiste liikidest ja nende rühmitamisest, mida uurimistöös kasutama hakati. See hõlmas 18 erinevat kaubandussekkumise rühma, millest 13 liigitati mittetariifsete meetmete kategooriasse ja 5 muudeks sekkumisliikideks. Seejärel näidati andmeid Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud aastatel 2011–2025 Hiina Rahvavabariiki mõjutanud kaubandussekkumiste olemuse kohta. Uuriti kaubandussekkumiste hulka igal aastal, kas olid need liberaliseerivad või kahjulikud kaubandussekkumised, ning mis kaubandussekkumiste rühma välja kuulutatud kaubandussekkumised kuulusid. Seejärel võeti kõik kolm andmetüüpi kokku ja esitati need koos, et moodustada sidus pilt sellest, kuidas Euroopa Liidu poolt välja kuulutatud kaubandussekkumiste olemus, mis mõjutasid Hiina Rahvavabariiki, oli aastatel 2011–2025 muutunud.

Lõpuks kasutati bakalaureusetöö järelduste osas töö empiirilises osas kogutud ja esitatud andmeid, et vastata bakalaureusetöös püstitatud uurimisküsimuse kahele poolele. Esimeseks uurimisküsimuse pooleks oli see, kas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi halvenevad kaubandussuhted mõjutasid Euroopa Liidu proteksionismi Hiina Rahvavabariigi

suhtes. Selle küsimuse osas jõuti järeldusele, et Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi halvenevad kaubandussuhted panid Euroopa Liitu Hiina Rahvavabariigi suhtes protektsionistlikuma hoiaku võtmisele.

Teiseks uurimisküsimuse pooleks oli see, kuidas Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi halvenevad kaubandussuhted mõjutasid Euroopa Liidu protektsionismi Hiina Rahvavabariigi suhtes. Selle küsimuse osas jõuti järeldusele, et Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete halvenedes oli Euroopa Liidul üha suurem tõenäosus kasutada subsiidiume protektsionismi elluviimise vahendina.

Kasutatud kirjandus

Barnard, C. (2013). Competence Review: the internal market. *Department for Business, Innovation and Skills*. url: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/226863/bis-13-1064-competence-review-internal-market.pdf (accessed on 11/20/2016).

Boeckelmann, L., Emter, L., Gunnella, V., Klieber, K., & Spital, T. (2025). China-US trade tensions could bring more Chinese exports and lower prices to Europe. <https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2025/html/ecb.blog20250730~833a22650e.en.html>

De Castro, R. C. (2013). The Obama Administration's strategic pivot to Asia: From a diplomatic to a strategic constraint of an emergent China. *the Korean journal of defense analysis*, 25(3), 331-349.

Directorate-General for Communication. (n.d.). European Union. https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/trade_en

Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. (n.d.). Automotive industry.

European Commission https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/automotive-industry_en

Dhingra, S., Freeman, R., & Huang, H. (2023). The impact of non-tariff barriers on trade and welfare. *Economica*, 90(357), 140-177.

Enderwick, P. (2011). Understanding the rise of global protectionism. *Thunderbird International Business Review*, 53(3), 325-336.

European Parliament. The EU's position in world trade in figures (infographic). (2018, august 21).

<https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20180703STO07132/the-eu-s-position-in-world-trade-in-figures-infographic>

Fouda, R. A. N. (2012). Protectionism & Free Trade: A Country's Glory or Doom? International Journal of Trade, Economics and Finance, 351–355.
<https://doi.org/10.7763/IJTEF.2012.V3.226>

Global Trade Alert. (2026). The GTA handbook Data and methodology used by the Global Trade Alert initiative.
<https://sgeptupload.s3.eu-west-1.amazonaws.com/gta/GTA+handbook.pdf>

Global Trade Alert. (n.d.). Data Centre. Salvestatud 15. mai 2026.
<https://globaltradealert.org/data-center>

Khalil, A., & Wakil, I. (2025). US-China trade policies under the Biden administration: A critical analysis. Journal of Development and Social Sciences, 6(1), 211-221.

Kubo, F. (2019). Reading the Trump administration's China policy. Asia-Pacific Review, 26(1), 58-76.

Larus, E. F., & Hargis, S. N. K. M. (2017). US President Obama's China policy: A critical assessment. Teka Komentarzy Politologicznych Stosunków Międzynarodowych, 12(2), 7-29.

Leonardi, M., & Meschi, E. (2026). Non-tariff barriers to trade. The Journal of Law, Economics, and Organization, 42(1), 188-220.

Nugent, N. (2017). *The government and politics of the European Union*. Bloomsbury Publishing.

O'Carroll, L. (2026, april 27). EU faces 'China shock' as EV imports drive Beijing's record surplus with bloc. The Guardian.
<https://www.theguardian.com/world/2026/apr/27/eu-faces-china-shock-as-ev-imports-drive-b-eijings-record-surplus-with-bloc>

Piekutowska, A., & Konopka, P. (2023). How to measure protectionism in international trade in XXI century? The regional barometer of protectionism—case of Poland. *Technological and Economic Development of Economy*, 29(3), 775-795.

Pramuk, J., & Schoen, J. W. (2019, märts 2). Trump reignites the China trade war—Here's how we got here. CNBC.
<https://www.cnn.com/2019/03/01/the-timeline-of-trump-china-tariffs-and-trade-war.html>

Rankin, J. (2026, veebruar 12). EU leaders agree to move ahead with 'Buy European' policy. The Guardian.
<https://www.theguardian.com/world/2026/feb/12/eu-leaders-clash-buy-european-belgium-summit>

Stober, E. O. (2025). President Trump's Trade War: the US-China Tariffs and Global Implications. *The Market for Ideas*, 52.

Quickonomics. Trade Barriers Definition & Examples. (n.d.). Salvestatud 5. mai 2026
<https://quickonomics.com/terms/trade-barriers/>

United Nations Conference on Trade and Development. (2019). International Classification of Non-Tariff Measures 2019 Version. United Nations.
https://unctad.org/system/files/official-document/ditctab2019d5_en.pdf

United States Census Bureau. Trade in Goods with China. (n.d.). Salvestatud 5. mai 2026
<https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html#2025>

VanGrasstek, C. (2021). The trade policy of the United States under the Trump administration. *Trade Policy in the 21st Century: Back to the Past*.

White, O., Condon, J., Bradley, C., Birshan, M., Smit, S., & Lamanna, C. (2025, juuni 25). The great trade rearrangement. McKinsey Global Institute. <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-great-trade-rearrangement>

Yuan, J. (2025). US–China Relations and the Second Trump Administration. East Asian Policy, 17(02), 7-21.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Oskar Ilves, annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose, “Ameerika Ühendriikide ja Hiina Rahvavabariigi kaubandussuhete halvenemise mõju Euroopa Liidu Kaubanduspoliitikale”, mille juhendaja on Raul Toomla, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Oskar Ilves 18.05.2025